

Дідич О.Р.

Національний університет «Львівська політехніка»

Наумко М.М.

Національний університет «Львівська політехніка»

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті досліджено поняття державно-приватного партнерства. З'ясовано, що механізми взаємодії держави та приватного сектору у сфері забезпечення національної безпеки законодавством України не врегульовані. Українське законодавство містить положення про державно-приватне партнерство, які потребують подальшого розвитку та конкретизації. Показано, що особливій уваги заслуговує питання перспектив державно-приватного партнерства в безпековому секторі України. Розглянуто поняття національної безпеки та національних інтересів. Можливості приватного суб'єкта дозволяють вирішувати традиційні завдання держави більш ефективно та з використанням власних коштів. Виокремлено основні недоліки та прогалини в законодавстві, які негативно впливають на співпрацю приватних партнерів з державою. Встановлено, що державно-приватне партнерство у сфері національної безпеки в Україні базується на досвіді протидії російській агресії, є необхідним в сучасній безпековій ситуації, має перспективу розвитку, потребує удосконалення чинної та розроблення базової законодавчої бази, розробки конкретних інструментів партнерства та розбудови довіри між державою і приватним сектором. Проаналізовано внесок науковців у зазначеній сфері, відзначимо недостатньо досліджену роль державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки України. Зокрема, відсутні системні дослідження використання державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки України в умовах воєнного часу. Посилення уваги заслуговує питання з'ясування перспектив державно-приватного партнерства в безпековому секторі України. Сучасні реалії вимагають розширення сфери дії державно-приватного партнерства в Україні та забезпечення на законодавчому рівні можливості використання такого механізму у секторі безпеки і оборони України. Обґрунтовано доцільність вдосконалення чинної нормативно-правової бази з метою розширення сфери дії державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки України для поліпшення гнучкості і надійності з метою забезпечення стійкості та своєчасності реагування держави на сучасні виклики і загрози.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, приватний сектор, безпекова сфера, система національної безпеки, національні інтереси.

Постановка проблеми. Актуальною проблемою упродовж останніх років стала партнерська співпраця між державним та приватним сектором в певних галузях суспільного життя, в тому числі й у секторі національної безпеки.

Згідно із Стратегією національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» 2020 року одним із пріоритетних національних інтересів України та забезпечення національної безпеки є розвиток державно-приватного партнерства [13]. В умовах сьогодення у воєнний час при повномасштабному вторгненні російської федерації на територію України стає зрозуміло, що у вирішенні завдань значну допомогу державі надають приватні партнери як із-за кордону, так

і в межах країни. Разом з тим, з боку держави не створюються відповідні умови, прозорий та доступний для всіх механізм цього партнерства з метою забезпечення більш тісного співробітництва. З огляду на це тема статті є своєчасною та актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці багатьох вчених наголошують на ефективності та необхідності співпраці між державним та приватним сектором. Останніми роками в Україні спостерігається збільшення уваги науковців до проблем державно-приватного партнерства (далі – ДПП) у сфері національної безпеки України. Так, основні положення про ДПП у сфері національної безпеки України розглянуті в працях

О. Маркеева, Б. Розвадовського [2], В. Паливоди [5], В. Круглова [4], В. Бойко [1], О. Єрменчука, М. Пальчика [3], Ю. Романюка [14] та інших.

Досліджуючи питання державно-приватного партнерства в секторі безпеки, вчені сфокусували увагу на порівнянні вітчизняного та зарубіжного досвіду з метою виявлення певних спільних та відмінних рис і тенденцій.

Метою статті є дослідити та обґрунтувати доцільність вдосконалення чинної нормативно-правової бази з метою розширення сфери дії державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки України для поліпшення гнучкості і надійності з метою забезпечення стійкості та своєчасності реагування держави на сучасні виклики і загрози.

Виклад основного матеріалу. Розвиток цивілізації породжує збільшення кризових явищ в усіх сферах діяльності держави, суспільства, людини. Технологічний прогрес, зростання населення, збройні конфлікти, кліматичні зміни, пандемії демонструють непередбачуваність виникнення та вплив криз на сучасний світ.

Головним чинником, який враховується при формуванні державної політики, є безпека. Критерії безпеки визначають основи соціального існування та можливості держави підтримувати захист від зовнішніх та внутрішніх загроз. Неможливість своєчасного реагування на кризові явища природного, техногенного та суспільного характеру породжує наслідки, які можуть вплинути на подальше існування населення країни, інфраструктуру та привести до втрати державності. Держава, в міру своєї спроможності, здійснює управління кризами: частково запобігає появі окремих видів, мінімізує частину проявів, усуває наслідки. Сучасна система державного управління орієнтується на розуміння безпеки в контексті складних викликів міжнародної агресії, тероризму, кліматичних змін, економічних криз та нестабільності. Окремі функції держави в сучасних економіках поступово почали передаватися до приватного бізнесу. Можливості приватного суб'єкта дозволяють вирішувати традиційні завдання держави більш ефективно та з використанням власних коштів. Зазначені підходи до партнерських відносин державного та приватного секторів отримали назву державно-приватне партнерство (ДПП). Сфера безпеки ще достатньо нова для використання у моделях державно-приватного партнерства, але має значний потенціал та можливості для вирішення завдань забезпечення безпеки. У сучасному світі безпека охоплює як людську, так і наці-

ональну безпеку, де державна безпека є засобом досягнення людської безпеки. У сучасних умовах глобалізації та розвитку інформаційних технологій забезпечення національної безпеки є пріоритетним завданням для кожної країни. Однією з інноваційних стратегій досягнення цієї мети є впровадження державно-приватного партнерства (ДПП). Розуміння поняття державно-приватного партнерства (ДПП) у контексті національної безпеки стає важливим аспектом стратегії державного управління та ефективного застосування ресурсів. ДПП у сфері національної безпеки ґрунтується на партнерських відносинах, враховуючи комплементарність ресурсів та експертизи обох секторів. Це взаємодія, спрямована на ефективне використання інновацій та технологій для запобігання та вирішення загроз національній безпеці.

Державно-приватне партнерство в нашій країні явище не нове, в різні часи нашої незалежності активно застосовується у багатьох сферах. Насамперед, слід зазначити, що визначення поняття державно-приватного партнерства міститься в Законі України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 № 2404-VI зі змінами та доповненнями [9]. Відповідно до цього нормативно-правового акту «державно-приватне партнерство – співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами-підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства, визначеним цим Законом». Хоча, думки, що до визначення поняття державно-приватного партнерства серед науковців не однозначні.

В. Варнавський, А. Клименко та В. Корольов у широкому розумінні під цим поняттям розуміють «систему відносин держави та бізнесу, яка широко використовується як інструмент національного, міжнародного, регіонального, міського, муніципального, економічного і соціального розвитку» [15].

Міжнародна фінансова корпорація державно-приватне партнерство трактує як «відносини, за допомогою яких приватний сектор забезпечує суспільство інфраструктурними активами та інфраструктурними послугами, що традиційно надаються державою» [16].

Курбанов С. та Хамурадов М. державно-приватне партнерство трактують як «сукупність відносин публічного та приватного характеру, що виникають між державою і приватним бізнесом чи приватним сектором на середньостроковій та довгостроковій основі з реалізації конкретних проєктів шляхом залучення приватних інвестицій, які реалізуються на основі розподілу повноважень, ризиків і відповідальності публічного та приватного партнера, що здійснюється шляхом укладення та виконання угоди про державно-приватне партнерство і прямих договорів, для розв'язання суспільно значущих завдань на взаємовигідних умовах» [17].

В.В. Крутлов вважає, що державно-приватне партнерство – це комплексний механізм інституційно визначених взаємовигідних організаційно-правових і економічних відносин суб'єктів державного управління з господарськими суб'єктами приватної форми власності, які здійснюються в різних сферах соціально-економічної діяльності у вигляді делегування державою приватному партнеру окремих функцій, та мають обумовлені характеристики (довгостроковість, поєднання фінансових та управлінських ресурсів, розподіл повноважень, ризиків, витрат, відповідальності) з метою отримання синергічного ефекту в реалізації суспільних та державних інтересів (сталій розвиток суспільства, ефективний розвиток економіки, зростання якості життя населення, створення суспільних благ тощо) шляхом створення й експлуатації інфраструктурних об'єктів і надання суспільних послуг [18].

Аналізуючи вище викладене, можна зробити висновок, що єдине в чому вчені та науковці однакостайні, це втому, що державно-приватне партнерство – це відносини між державою та іншими суб'єктами господарювання різних форм власності.

Також, немає однієї думки, щодо сфер застосування державно-приватного партнерства. Відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 № 2404-VI зі змінами та доповненнями [9], державно-приватне партнерство застосовується в таких сферах:

виробництво, транспортування і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу;

будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури;

машинобудування;

збір, очищення та розподілення води; охорона здоров'я;

туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт; забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем;

управління відходами, крім збирання та перевезення;

виробництво, розподілення та постачання електричної енергії;

надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом;

виробництво та впровадження енергозберігаючих технологій, будівництво та капітальний ремонт житлових будинків, повністю чи частково зруйнованих внаслідок бойових дій на території проведення антитерористичної операції;

встановлення модульних будинків та будівництво тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб;

надання освітніх послуг та послуг у сфері охорони здоров'я;

управління пам'ятками архітектури та культурної спадщини;

донорство крові та/або компонентів крові, заготівля, переробка, тестування, зберігання, розподіл і реалізація донорської крові та/або компонентів крові;

електронні комунікації.

Разом з тим, законодавцем визначено, що «за рішенням державного партнера державно-приватне партнерство може застосовуватися в інших сферах діяльності, які передбачають надання суспільно значущих послуг, крім видів господарської діяльності, які відповідно до закону дозволяється здійснювати виключно державним підприємствам, установам та організаціям. Державно-приватне партнерство застосовується з урахуванням особливостей правового режиму щодо окремих об'єктів та окремих видів діяльності, встановлених законом» [9]. Таким чином, законодавець дає можливість застосовувати державно-приватне партнерство і в інших сферах діяльності. Враховуючи, що в Указі Президента України № 56/2022 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки» [19], одним із напрямків державної політики у сфері забезпечення державної безпеки є розвиток державно-приватного партнерства з урахуванням пріоритетності інтересів держави в системі забезпечення державної безпеки, що дає можливість застосовувати державно-приватне партнерство у надзвичайно важливих сферах діяльності,

особливо у такий тяжкий для нашої держави час, як відбиття збройного вторгнення російської федерації, це у сфері оборони та сфері національної безпеки.

Перш ніж перейти до розгляду питання сутності державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки, слід розглянути сутність національної безпеки загалом.

Так, ось поняття та розуміння національної безпеки у такому вигляді, яке воно є на теперішній час, було не завжди. З моменту здобуття незалежності Україною, термін «Національна безпека України» не був чітко сформульований та був відсутній у засадничих державотворчих документах – Декларації про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. [20] та Акті проголошення незалежності України від 24.08.1991 р. [21]. У Декларації йшлося про «українську націю», «національну державу», «національну державність», «усі національності», «національно-культурний розвиток», «національно-культурне відродження», «національно-етнографічні особливості», «національно-культурні потреби», «національні цінності», проте не згадувалося про національну безпеку. На думку В. Смолянюк, давався ознаки негативний радянський спадок: у сфері в його партійно-ідеологічній, законодавчій, державно-управлінській, воєнно-політичній, науково-освітній та інших важливих сферах термін «національна безпека» (як і «радянська нація») не вживався [22]. Замінниками залежно від конкретної суспільно-політичної ситуації виступали «державна безпека», «міжнародна безпека», «воєнна (оборонна) безпека», «екологічна безпека». Як наслідок, рання державотворча риторика України, що стосувалася національної безпеки, на зламі 1990–1991 рр. не містила визначень, не апробованих у попередній державі [22]. Використання західної суспільно-політичної термінології з метою позначення масштабних суспільно-політичних змін на пострадянському просторі на той момент було незначним, що додатково звужувало змістовний простір базових державотворчих документів. Відтак імплементація словосполучення «національна безпека» в українські державотворчі реалії відбувалася з певною інерцією. Я. Дашкевич свого часу взагалі пропонував відмовитися від цього терміна, оскільки, на його погляд, англійському прикметнику «national» більше відповідав український аналог «державний» [23]. В перше термін «Національна безпека України» було вжито у Постанові Верховної Ради України «Про Основні напрями зовнішньої політики України» [24], та давало

можливість застосування у державотворчому процесі. У документі в контексті визначення національних інтересів України у сфері міжнародних відносин йшлося про «стратегічні та геополітичні інтереси, пов'язані з забезпеченням національної безпеки України та захистом її політичної незалежності» [24]. Урізноманітнення безпекової проблематики на сторінках Постанови відбувалося шляхом застосування низки взаємопов'язаних термінів: «загроза національній безпеці», «система міжнародної регіональної безпеки», «загальноєвропейська безпека», «забезпечення загальної і регіональної безпеки», «забезпечення міжнародного миру і безпеки», «універсальна безпека».

Однією з головних пріоритетних функцій зовнішньої політики України відповідно до її найважливіших загальнонаціональних інтересів та завдань було визначено «забезпечення національної безпеки». Постанова указувала на шляхи виконання цієї функції, серед яких домінували створення всеосяжних безпекових систем, ядерне роззброєння держав, нерозповсюдження технологій виготовлення та застосування інших видів зброї масового знищення тощо. В наш час визначення поняття національна безпека України – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз, що відображене у законі України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року [10]. Цим законом, також визначено повноваження державних органів у сферах національної безпеки і оборони, створюється основа для інтеграції політики та процедур органів державної влади, інших державних органів, функції яких стосуються національної безпеки і оборони, сил безпеки і сил оборони, визначається система командування, контролю та координації операцій сил безпеки і сил оборони, запроваджується всеосяжний підхід до планування у сферах національної безпеки і оборони, забезпечуючи у такий спосіб демократичний цивільний контроль над органами та формуваннями сектору безпеки і оборони.

Що, стосується визначення національної безпеки України, тут є питання, як розуміти «інші національні інтереси», це фундаментальні національні інтереси України, а саме:

1) державний суверенітет і територіальна цілісність, демократичний конституційний лад, недопущення втручання у внутрішні справи України;

2) сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення;

3) інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами.

Державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, безпеки критичної інфраструктури, кібербезпеки України та на інші її напрями [10].

Аналізуючи період незалежності України, розуміння та усвідомлення важливості питання національної безпеки у державі не було і до 24 лютого 2022 року попри те, що російська збройна агресія проти України, а саме, пряме й опосередковане застосування збройної сили проти суверенітету і територіальної цілісності України розпочалась у 2014 році.

Яскравим прикладом пострадянських країн є Литва, Латвія та Естонія, які гідно оцінили свою незалежність та з перших днів почали відновлювати свою національність, пріоритетними напрямками, якої були національні інтереси та національна безпека. Гідно були оцінені ризики та небезпеки із врахуванням історичного досвіду, радикальний підхід до отримання громадянства, виведення російських військ з території Балтійських країн, енергетична незалежність від росії та інші. На відміну від розглянутих країн, Україна не наполягала на повному виведенні російських військ із своєї території, що в подальшому призвело до анексії Криму, повна енергетична залежність, що дозволяло росії проводити ефективну політику економічного тиску. Питання, щодо отримання громадянства, визначення державної мови не були дискусійними, передусім це стосувалося російськомовних спільнот, що жили в Естонії та Латвії. Протягом радянського періоду до країни емігрували жителі російської радянської федеративної соціалістичної республіки, тому відбулася русифікація всіх сфер суспільного життя. Частиною цих російськомовних меншин були й етнічні українці. Громадянство російських спільнот було найскладнішою сферою переговорів у політичному аспекті для Латвії та Естонії. Оскільки Естонія та Латвія були юридично визнані відновленими державами, а не державами-спадкоємцями срср, громадянство не

надавалося автоматично всім жителям. Тим, хто оселився тут в радянський період, потрібно було подавати документи та складати іспит на знання державної мови. Часто замість того, щоб складати іспит з естонської чи латиської мов, багато хто обирав російське громадянство або бути без громадянства взагалі. Так, країнам вдалося мінімізувати російський вплив, на відміну від України, яка запровадила тест на знання мови для отримання громадянства лише у 2022 році. До того ж після розпаду срср усі його громадяни, які на момент проголошення незалежності України 1991 року постійно проживали на території України, також отримували громадянство України.

Таким чином, багато, так званих в лапках «українців», а насправді проросійсько налаштованих громадян, отримали можливість голосувати, займати державні посади, можливість бути обраними депутатами до верховної ради України, мати свої політичні партії, тобто всіяко впливати на ситуацію у всіх сферах життєдіяльності держави.

Так, наприклад, перший гучний сепаратистський захід відбувся у 2004 році у місті Северодонецьк Луганської області, а саме, відбувся перший Северодонецький з'їзд депутатів усіх рівнів, на якому були присутні представники південно-східних регіонів України, і де пролунали окремі заклики від'єднатися від України і створити свою Південно-Східну Українську Автономну Республіку. Перед організацію цього з'їзду передували низка подій у південно-східних регіонах України. Зокрема 26 листопада 2004 р. чергова сесія Луганської обласної ради більшістю голосів ухвалила рішення, щодо створення Автономної Південно-Східної Української Республіки. Починаючи з 2008 року процеси сепаратизму в Україні посилюються через мережу некомерційних організацій Російської Федерації, які фінансуються через державний фонд РФ під назвою «Русский мир». У період з 2008 по 2014 рр. в Україні вже працює 14 «Русскихцентров», які є партнерськими організаціями фонду «Русский мир» [25]. Діяльність некомерційних організацій з РФ в Україні була направлена на просування ідеології «Русского мира» в південно-східних регіонах України. Ці центри були розташовані в центральних та південно-східних регіонах України, вони вели діяльність у вигляді просвітницьких заходів серед громадськості. Така діяльність була направлена на просування ідеології «Русского мира», виховання майбутніх агентів впливу в громадському та політичному житті України, а також формувала ідеологічний фундамент для політичної підтримки

проросійських політичних діячів в Україні. Наприклад в жовтні 2010 р. у м. Одеса партією «Родина» у партнерстві з «Русским центром» та Інститутом Країн СНД (громадською організацією з пропискою у РФ) було організовано конференцію «Федералізація України: від розколу до єдності». 8 лютого 2012 року в м. Луганську було проведено круглий стіл «Майбутнє Донбасу», під час якого було створено громадську ініціативну групу «Донбас за Євразійський Союз» – одну з перших організацій громадськості євро регіону «Донбас». У листопаді 2012 року з ініціативи цього громадського руху у м. Донецьк відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Донбас у євразійському проєкті», організована громадською організацією «Донецька Республіка». Такі заходи проходили систематично починаючи з 2005 року по 2014 рік за фінансовою підтримки державного фонду РФ «Русский мир», що підтверджується у звітах цього фонду [26]. Не дивує також, відсутність реакції зі сторони правоохоронних органів, та всієї верхівки влади, до яких входили проросійські громадяни. У червні 2019 року Олександр Турчинов, який у лютому-травні 2014 виконував обов'язки Президента України, оприлюднив відсоток зрадників по різних силовим структурам під час захоплення Криму [27]:

- Збройні сили України – 70 %,
- Міністерство внутрішніх справ України – 99 %,
- Державна прикордонна служба України – 70 %,
- Служба безпеки України – 90 %,
- Управління державної охорони України – 95 %

Отже, на нашу думку забезпечення Національної безпеки країни, захист національних інтересів, які є життєво важливими для людей, суспільства і держави це пріоритетне завдання держави. Попри це держава не змогла забезпечити захист цих інтересів, що призвело до війни, порушення територіальної цілісності, захоплення російською федерацією територій України та багато інших кривавих наслідків, які ми переживаємо по теперішній час.

У законі України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року визначено, що національні інтереси України – це життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян [10]. Також, цим законом передбачено відпрацювання основного документу довгострокового планування, яким визначаються основні напрями державної політики у сфері

національної безпеки – це стратегія національної безпеки України. Цей документ визначає [10]:

1) пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілі, основні напрями державної політики у сфері національної безпеки;

2) поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов;

3) основні напрями зовнішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки;

4) напрями та завдання реформування й розвитку сектору безпеки і оборони;

5) ресурси, необхідні для її реалізації.

Стратегія національної безпеки України розробляється за дорученням Президента України протягом шести місяців після його вступу на пост та схвалюється рішенням Ради національної безпеки і оборони України і затверджується указом Президента України [10].

Реалізація Стратегії національної безпеки України здійснюється на основі національного оборонного, безпекового, економічного, інтелектуального потенціалу з використанням механізмів державно-приватного партнерства, а також із залученням міжнародної консультативної, фінансової, матеріально-технічної допомоги [10]. Враховуючи, що поняття державно-приватного партнерства розглянуто, встановлено важливість і пріоритетність забезпечення національної безпеки, розглянемо суть державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки України. Державно-приватне партнерство зазнало значного розвитку у найскладніший час для нашої держави. В мирний час державно-приватне партнерство результативно застосовувалось у декількох сферах, таких як: сфера надання адміністративних послуг, економічній (інфраструктурні, фінансові проєкти, концесії), медичній, комунальній сферах тощо, разом з тим широкого застосування не зазнало.

В умовах сьогодення у воєнний час при повномасштабному вторгненні російської федерації на територію України стає зрозуміло, що у вирішенні завдань державою, щодо забезпечення національної безпеки, значну допомогу надають приватні партнери, як із за кордону так і в межах держави. Яскравими прикладами такої допомоги є волонтерські, благодійні та громадські організації, які у надзвичайно складний період взяли на себе вирішення найбільш нагальних і болючих

проблем держави. Хоча своє справжнє визнання та необхідність ці організації здобули на початку 2014 року, до цього часу механізмів його взаємодії з владними структурами не було.

Згодом, значна роль та високий авторитет волонтерських, благодійних та громадських організацій підштовхнули владу до співпраці і восени 2014 року почалось їх тісне співробітництво, насамперед із Міноборони, що відобразилось у багатьох змінах до законів України та інших нормативно-правових актів, а саме таких як: закон України «Про волонтерську діяльність» [7], закон України «Про громадські об'єднання» [8], закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [6], закон України «Про основи національного спротиву» [11]. Цими нормативно-правовими актами держава сприяє діяльності цих організацій та делегує їм свої певні права та обов'язки, це свого роду партнерство, насправді ці організації могли би працювати у тісній співпраці із державою і до війни, ще до 2014 року, але для того, щоб це зрозуміти в силу тих чи інших обставин такої співпраці не було.

Наступним прикладом такого співробітництва є приватні підприємства, організації та фабрики, які з початку вторгнення без вагань переключились та почали працювати на оборону країни. При введенні в дію воєнного стану у нашій державі з'явився чіткий механізм співпраці держави та приватного бізнесу, що регламентує закон України «Про правовий режим воєнного стану» [12]. Як не дивно це звучить, але у розвитку співпраці держави та приватного бізнесу сприяла війна, хоча реального механізму, що регулює ці відносини у мирний час не має. Закон України «Про державно-приватне партнерство» [9], лише визначає організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами на основі принципу державно-приватного партнерства на договірній основі і стосується лише правовідносин партнерства у сфері об'єктів нерухомості, інфраструктури (концесій) тощо. Але він не розкриває порядку практичного застосування співпраці держави та приватного бізнесу у статусі повноправних партнерів.

До війни поставало питання, яким чином державно-приватне партнерство може вплинути на забезпечення національної безпеки, але зараз це очевидно, що державно-приватне партнерство займає важливу роль у забезпеченні національної безпеки країни. Держава основною цінністю визначає безпеку людини, захист її прав та свобод та реалізує принципи безпеки у політичній,

соціальної, економічній, екологічній, інформаційній та інших сферах. Державно-приватне партнерство все частіше починають розглядати, як вирішення багатьох проблем, пов'язаних з управлінням безпекою. Безпека покликана захистити критичну інфраструктуру та інші важливі суспільні функції від різних складних загроз. Можливості механізмів державно-приватного партнерства дають надію на створення чітких правил та моделей співпраці державного та приватного сектору у сфері безпеки. Державно-приватні партнерства служать способом організації, який може поліпшити гнучкість і надійність та своєчасність реагування держави, включаючи більш широке коло громадянських і приватних суб'єктів. Зокрема про це свідчать не тільки яскраві приклади боротьби нашого народу проти російських окупантів на військовому, інформаційному, технологічному, патріотичному, волонтерському фронтах, але і внесенням у Стратегію національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» 2020 року [13] одним із пріоритетних національних інтересів України це забезпечення національної безпеки. Цілі та основні напрями державної політики у сфері національної безпеки – розвиток державно-приватного партнерства. І хоча у Стратегії національної безпеки України йде мова виключно про організації, установи державної форми власності, але Стратегія визначає забезпечення потреб Збройних Сил України, інших складових сектору безпеки і оборони України в озброєнні та військовій техніці шляхом реалізації потенціалу державно-приватного партнерства.

Ми вважаємо, що державно-приватне партнерство – це форма співпраці між державою і приватним сектором, яка спрямована на спільне вирішення конкретних завдань або проектів на взаємовигідних умовах та прозорості в прийнятті рішень і здійсненні діяльності.

Висновки. Аналізуючи вище викладене, зрозуміло, що державно-приватне партнерство є невід'ємною складовою національної безпеки та оборони України. Для того, щоб державно-приватне партнерство було доступним, необхідно внести зміни в низку нормативно-правових актів та підлаштувати їх, до можливості застосування державно-приватного партнерства. Пропрацювати чіткий, прозорий та доступний для всіх механізм цього партнерства, а саме правила гри, які визначає держава та які зрозумілі приватному сектору так і простому винахіднику. Тільки в таких умовах буде здорова конкуренція та загальна

система створення прозорих правил гри на ринку. Державно-приватне партнерство у сфері національної безпеки вважається дуже важливим елементом сучасного управління безпекою. Ось кілька причин, чому це важливо:

Ресурси та експертиза: Приватні компанії часто мають значні ресурси та експертизу, які можуть бути корисними для вирішення різноманітних завдань у сфері національної безпеки, таких як кібербезпека, боротьба з тероризмом, розробка новітніх технологій і т. д.

Інновації: Приватний сектор часто є джерелом інновацій та новітніх технологій. Співпраця з приватними компаніями може допомогти у використанні передового досвіду та технологій для поліпшення систем безпеки.

Ефективність та гнучкість: Приватні компанії зазвичай працюють більш ефективно та гнучко, що може бути корисним у ситуаціях, де потрібна швидка реакція чи мобілізація ресурсів.

Обмін інформацією: Співпраця між державним та приватним сектором може полегшити обмін інформацією про потенційні загрози та вразливості, що допомагає вчасно реагувати на можливі загрози.

Спільні ініціативи: Державно-приватне партнерство може бути реалізоване за допомогою спільних проектів, які охоплюють різні сфери, такі як виробництво, науково-дослідна діяльність та інновації, навчання та надання послуг.

Кібербезпека: З урахуванням зростання кіберзагроз, приватні компанії можуть відігравати важливу роль у посиленні безпеки країни в Інтернеті. Співпраця в цьому напрямку може включати обмін інформацією про кіберзагрози та спільне розроблення заходів для їх запобігання.

Стійкий розвиток: Державні програми у сфері національної безпеки мають бути гнучкими та пристосованими до змін у загрозах та технологічних викликах.

Глобальні виклики: Багато з викликів у сфері національної безпеки є глобальними, такими як кіберзагрози, тероризм, пандемії. Співпраця з приватним сектором може допомогти країнам ефективніше впоратися з цими проблемами.

Однак, важливо також забезпечити належний рівень контролю та координації, щоб уникнути можливих конфліктів і зберегти інтереси громадян та національну безпеку. Державно-приватне партнерство повинно ґрунтуватися на прозорості, взаєморозумінні та взаємному довірі.

Варто зауважити, що використання ДПП у сфері національної безпеки може створювати деякі особливості та виклики. Наприклад, треба забезпечити конфіденційність та безпеку інформації, а також уникати конфлікту інтересів. Останні роки були спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату в Україні, і ДПП може стати важливим інструментом для приваблення приватного капіталу та технологічних ресурсів для зміцнення національної безпеки.

Список літератури:

1. Бойко В. О. Європейський досвід державно-приватного партнерства: підходи до формування та нормативно-правові засади. *Стратегічні пріоритети*. 2019. № 1 (49). С. 28–36.
2. Маркєєва О. Д., Розвадовський Б. Л., Держава та приватний сектор на захисті національної безпеки: від взаємодії до партнерства : аналіт. доп. / Київ : НІСД, 2021. 72 с.
3. Єрменчук О. П., Пальчик М. Л. Проблемні аспекти правового регулювання державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури. URL: http://academy.ssu.gov.ua/ua/page/page_1581342397.htm
4. Круглов В. В. Роль державно-приватного партнерства у сфері безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 12. С. 107–110.
5. Паливода В.О. Приватні розвідувальні компанії: іноземний досвід залучення приватного сектору до виконання завдань розвідки : аналіт. доп. Київ : НІСД, 2022. 20 с.
6. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 11.12.2022 № 5073-VI. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2013. № 25. Ст. 252. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.
7. Про волонтерську діяльність: Закон України від 31.03.2023. № 3236-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 42. Ст. 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>.
8. Про громадські об'єднання: Закон України від 31.03.2023 № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 1. Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.
9. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#n44>.
10. Про Національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
11. Про основи національного спротиву : Закон України від 31.03.2023 № 1702-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2021. № 41. Ст. 339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.

12. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 31.03.2023 № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 28. Ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
13. Про рішення Ради національної безпеки України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. *Офіційний вісник України*. 2020. № 75. Ст. 2377.
14. Романюк Ю. П., Паливода В. О. Роль недержавних інституцій у зміцненні сектору безпеки і оборони держави. *Стратегічна панорама*. 2020. № 1–2. С. 21–28.
15. Варнавський В. Г., Клименко А. В., Королев В. А. Державно-приватне партнерство: теорія і практика: навч. посібник. 2010.
16. Карпа М. І., Місце та роль державно-приватного партнерства у виконанні функцій публічної служби: *Вісник НАДУ при Президенті України. Серія «Державне управління»*. 2017. № 2. С. 95–103.
17. Курбанов С., Хамурадов М., Ризики та їх роль в державно-приватному партнерстві. *Політика, економіка і соціальна сфера: проблеми взаємодії*. 2016. № 8. С. 16–22.
18. Круглов В. В. Механізми державного регулювання розвитку державно-приватного партнерства в Україні. 2020. С. 52. URL: https://ipa.karazin.ua/wpcontent/themes/kbuapa/filesforpages/science/kvv_dis_20202606.pdf
19. Указ Президента України № 56/2022 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>
20. Декларації про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. <https://zakon.rada.gov.ua/go/55-12>
21. Акті проголошення незалежності України від 24.08.1991 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T142700>
22. Смолянчук В. Національна безпека незалежної України: осягнення сутності. *Політичні дослідження*. 2021. № 1. С. 167.
23. Дашкевич Я. Питання безпеки: зміст і межі поняття. *Український час*. 1996. № 1 (15). С. 2–8.
24. Про Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 02.07.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text>
25. Лисянський П., Ястребова В. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2022. Випуск 45. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/45_2022/18.pdf
26. Мамонтова Е. В., Лисянський П. Л. *Актуальні проблеми політики*. 2022. Вип. 70 DOI <https://doi.org/10.32782/app.v70.2022.8>
27. Турчинов О. «Реванш не пройде». URL: https://censor.net/ru/-blogs/3131160/revansh_ne_proyide

Didych O.R., Naumko M.M. THE CONCEPT AND ESSENCE OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE SPHERE OF NATIONAL SECURITY OF UKRAINE

The article examines the concept of public-private partnership. It was found that the mechanisms of interaction between the state and the private sector in the sphere of ensuring national security are not regulated by the legislation of Ukraine. Ukrainian legislation contains provisions on public-private partnership that require further development and specification. It is shown that the issue of prospects of public-private partnership in the security sector of Ukraine deserves special attention. The concepts of national security and national interests are considered. The capabilities of a private entity allow to solve the traditional tasks of the state more efficiently and with the use of own funds. The capabilities of a private entity allow to solve the traditional tasks of the state more efficiently and with the use of own funds. The main shortcomings and gaps in the legislation are highlighted, which negatively affect the cooperation of private partners with the state. It has been established that the public-private partnership in the field of national security in Ukraine is based on the experience of countering Russian aggression, is necessary in the modern security situation, has a perspective for development, requires improvement of the current and development of the basic legal framework, development of specific partnership tools and building of trust between the state and private sector. The contribution of scientists in the specified field has been analyzed, we note the insufficiently researched role of public-private partnership in the field of national security of Ukraine. In particular, there are no systematic studies of the use of public-private partnership in the field of national security of Ukraine in wartime conditions. The issue of clarifying the prospects of public-private partnership in the security sector of Ukraine deserves increased attention. Modern realities require expanding the scope of public-private partnership in Ukraine and ensuring at the legislative level the possibility of using such a mechanism in the security and defense sector of Ukraine. The expediency of improving the current legal framework in order to expand the scope of public-private partnership in the field of national security of Ukraine to improve flexibility and reliability in order to ensure the stability and timeliness of the state's response to modern challenges and threats is substantiated.

Key words: public-private partnership, private sector, security sphere, national security system, national interests.